

MORITANI SILAAMIN JAMAANE
Daroye – Aaxaaxu – Kiite
Xaalisin Sandigira

Jamaanarakaaxun Nafaxa

■ ■ ■   **2024**

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

«Na a saxu xotanu beenu ga da duna dinbandi do losoyinden siga do politiki be, o ga da a xeyi, o ga kato a da siino naxati danginto ku, na a saxu baane su duuroxototoye, kitayu taxasinto kato kitene. O sawo ti duumaye do kisiye, o losoyinden sigan gemu, taagumansun kaanankon da.

Losoyinden telenoyen bangande, ken gemu ti o kapanlenmon saxiirontaaxu xoore do kaanataaxundun da killu koyi, o xanifi-inun yaaxabagande a su da a toxo killu ga nta kontono anniyu xooro kinni o yi, o ga i dabarinden kanma.

Ken do gaasin kitefoonun baganden killen koota».

Jamaanen yinmanke a daronte Mohamed Seex El Xasouwani dantaxe katta jamaane tandumen do siinansikkanden siinanyille yinmankitayen da. 28/11/2023

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Jamaanaraken Nafaxa

Jamaanaranke nafaxan ni kaayiti ya, a ga defontaaxu do a ga fantfansindi moxo neye, bangante do faamunte katta nafaxanun xibaaru kaananko, a ga tenana jamaanen renme kuudo gollen wuruginden anniyen noxo katta a killifaaxunundemokarisin da, do na tirindindun bangandi, i ga saqa jaman naaburen topitande, a munnafanbagande, ken do kaanadagaye tooren gollen palanun moxo.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Lasilin Dabarindu

Nafaxan ni Dowulan bagandu xiimanden ya do siine be ga riini, a kitayu, a ga Dowulan xaalisinun do losoyindun bangandini. Jaatindikaayiti ya ni (xiimande katta kitayun do hirdu) do politikin kaayiti ya ni (satinkan ga dune a yi, na a yaamari).

Xaalisin kille : sartinkille be masalankitte, sartinkan ga dune a yi, a ga a noxo, a ga a killen yogo noxo Dowulan likkun do kitefoonu.

Iosoyinde

Na banganden killun
Jookon foosiren kita
Katta jaman gollun
Foosiru

01

Foosire

Na kitefoonun
anniyu siginton
gaddu

02

Foogemunte

Defaade tamgol
njaru jeñtingol sar-
wiis ndenndaandi

03

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Xaalisin killun yunganu

01

Siinen xaalisin kille

Siine su xaalisin killun kaanataaxundi, i yaamarindi kaayitibaane noxo, dowulan kitayun do a likkun danma, i ga da i danbi, i haqen do roraxe, ken do xaalisin do nafaxan telenonde be ga ken saarana, fankan ga da politiki loogonte xerexere, i killen di.

02

Xaalisin kille sironde

Xaalisin killu sirondaanon da siinen xaalisin killen killun faraaxu. A wa denene tanbun dinbayu, i ga bange siinen noxo.

03

Killisartinda

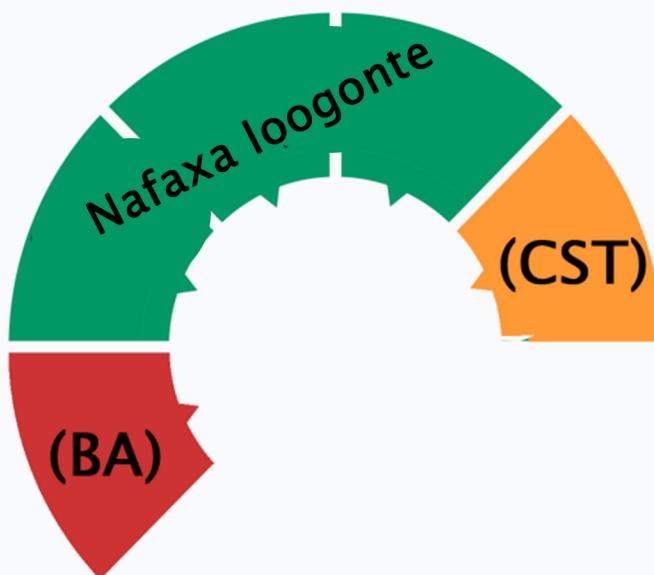
Killisartindan na nafaxan jaatinden kitefoonu sigindi, do golle be ga koroosi, a jaatinden loogonte, jamaanen naaburun ko-roosindan sinmayun falle. Ke be ga tenana jaatun xiiman jaatun tonnuntaaxu ken do nafaxa yaaxabaganten genmanlenmaaxu.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE
Daroye – Aaxaaxu – Kiite
Xaalisin Sandigira

Dowulan Nafaxa

Dowulan nafaxan ni, nafaxa loogonte, nafaxakafumaqu (BA) do jaatu xerixerenton ka (CST).

Activer¹

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Nafaxan kitayu

- Kitayu neqinton ni sagallu, juutinu, joogonu do sagarandu wajabinto – su do i danbe .
- Xaalisin furban kitayu ma xaalisinbalinu, daaxanden tanbu, dowulan – ;da, kafini taxandu
- Yokkun gaagandun julaaxun kitefo do gollu, daaxanden tanbu ma dingiran munnafanbagande, kun do kitefo, alamaaninu, jugundun do siisirandu
- Kutu, warandu do duudandeemandu –
- Kitefoonu saranto.

Nafaxan hirdu

- Soron hirdu
- Yokkun do gollun hirdun kitayu
- Tanbun xaalisin likku do nafaxan ka
- Deemandun do saagandu beenu ga a du
- Hirdun taaxunde
- Deemandun do saagandun naaburiyinme
- Hirdu tanatnu.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Xanduragaye

Golle be jaman kuta ga xanduragene katta sere do ken
ga xaalisin wajabinton saarana a saqa seega
yaamarinten
.ya kanma
Xanduragayen ra nta dangini nafaxan yaamarinten
gingu

Wantere

Tanbon xiiman koroosi do
na hirdun haqen
tonondi

Gemundimoxo

Kutikanmu be ga gilli ti
yaamarindaanom
yinmenu
ma faarannaaxu
yaamarinte

Tugande

Jaman hirdu
killu

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Tuugekaayitnu kuudo nafaxan Moxogemunde

SCAPP 2016 – 2023 wa tigitini jaate anniyu kaanadayiduumande da (ODD) a taaxunu tonto xoto sikki ya kanma:

Losoyindxote fuumuyen wuruginde

Haadamaaxu kaanadagaye do joofaye lasilin gollu ; do

Maranden xotonde i killun su di

A yaaxen bakka ti siinonkaragin palanun ya fillanden ga wurunu 2021 – 2025 dinma.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

N XANDURAGAYU

Killu

I. Dowula senebente kurunba, a ga jamaanen Renmen gollen da.

Killun wureedanko

1. Politiki ñanmoxo deejante do golliraqu senbento ;

2. Silamaaxu naamen naaliye ;

3. Ñiiñen danma tigitinden do Jamaanen renmen tangande ;

4. Dipolomasi kendente do gollisaagene ;

5. Maremoxo gemunte, a ga jamaanen renmen da;

6. Fanqe xotonde katta fonbononde do Sumllinraqisefinde

II. Losoyindimuñaana do xanduragante katta bangayen kille

1. Losoyinde saaraana do Ñaxalinte, a ga gollu bangandini do kafumante.

2. Kaanadagaye tagandun deemanden fuumuye

3. Durankuta fanqanlenma, fuumuyen kille ga ni

4. Debu saaraano

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

N XANDURAGAYU

Killu

III. Jamankafo sewonte
ti i ñaxatindon do i yinme
meemukke.

Killun wureedanko

1. Dukinnen politiki kuudo fatanlenmaaxunu beenu ga giri jaman fasonnuntaaxu.
2. Yaxarun dutoxorande wuruginde kuudo i tawaye kaanadagaye da.
3. Jamankafon gollen ronde kuudo jukkununto xa tawaye.

IV. Haadamaaxu xiimante
haanadagayen golle da.

1. Marande killitinmanto
2. Saha xiimante, a ga a su da,
3. Gollen foosire a su da
4. Jamaanen renmen xanduragaye
5. Yinmarawutte ti naame,
fatanbakke do sewoyu.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Yinmanken Xuutukaananke, Wasante (YXW)

Killu

I. Tagandu deemandaanon
Fuumuyen kaanadagaye

II. Jamankafon kininden
Faraaxunden do tirindinden
Tirindinden deemande

III. Xiimanronde katta kuto
Kuta saaraano do jowonde

Killu wureedanko

1. Debixooron dinbaye
2. Debu saaraano ;
3. Masin tagandu ;
4. Gunnen tagandu ;
5. Killun siron do i topitande
6. Xotonde katta jinkillu Tagande.

1. Xtonde katta leefanton wuyun moxonu ;
2. Sahan gollun kinindun faraaxunde ;
3. Deemande katta jamaanen xaranra yaaxabagande
4. Kaanataaxundu Fonnaxayaaxu du.

1. Kitayisaaraana do duumaxafogunde
2. Tangiyun kitayen xiimande ;
3. Xotonde do xiimande katta soxe do naaburimaraye kitaye.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Yinmanken Xuutukaananke, Wasante (YXW)

Killu

IV. Deemande katta
duran Kuta (tuyinte do
tuyintanbali)

Killu wureedanko

1. Deemandikillu ga tenana covid-19
fiinun lagarun
2. Deemandikillu katta durangollira
dabarinde
3. Deemande katta golle.

V. Yittiloriye do gollu mol-
loderinmaanu

1. Yittisopiye naqasinde do saagande
siginde do topitandiduumante xorban
da (1500ha / siine).
2. Xotonde katta jamaanen anniye be
ga tenana tagayi molloderinma.
3. Topitande do xiimande katta
debixooron ñano

VI. Toorimoxon do xuuton
yaaxabagande

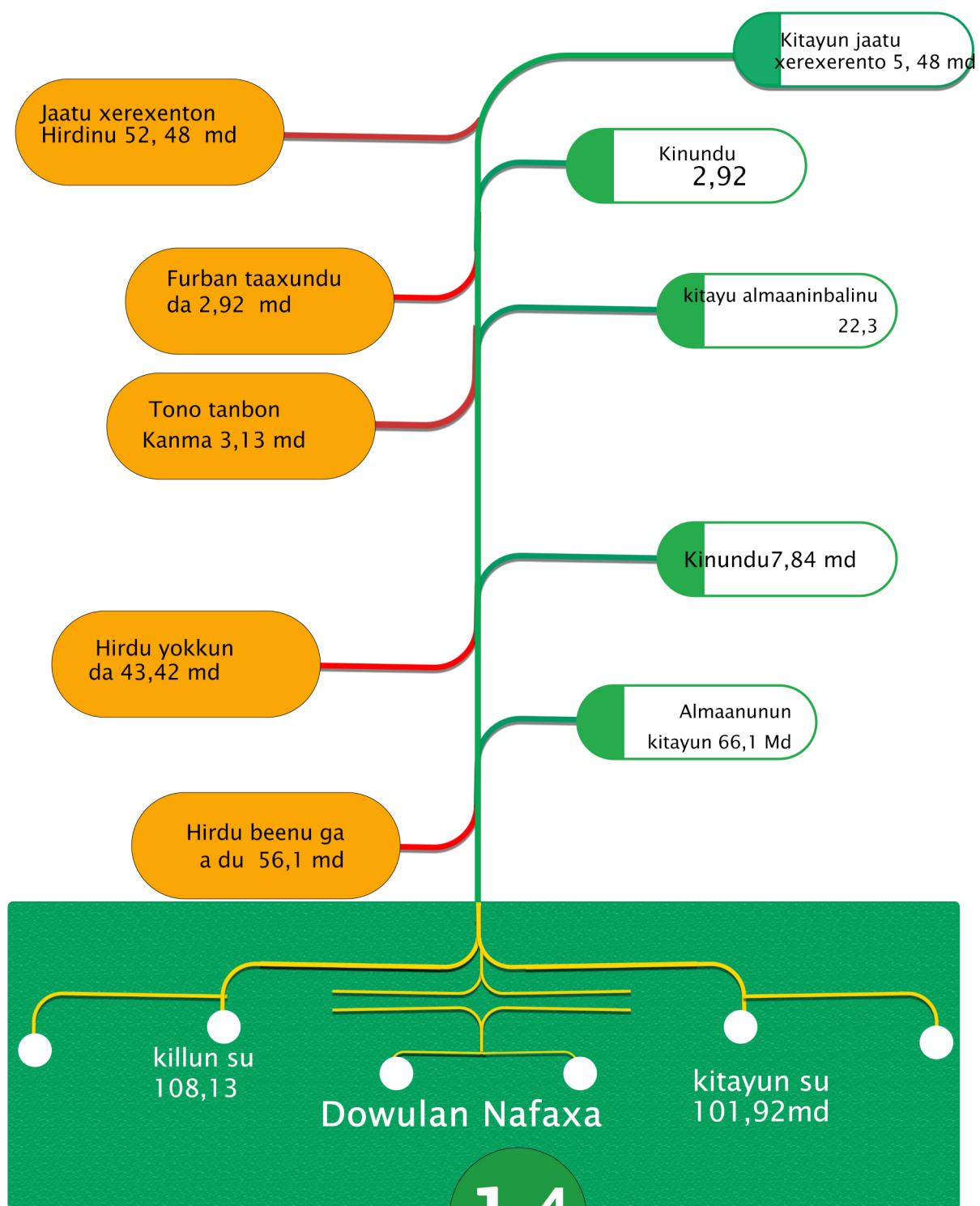

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Dowulan Nafaxa 2024

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Xaalisin killen sinmayu

Xaalisin kille anniyante 2024 tage

- ▶ Kaanataaxunde katta fuumuye ti 5,6 % 2024 fallakonte 4,2 % 2023 ;
- **Nafaxan fanon konto a ga nta saagene ti 6,3 % bakka PIB jaabante fallakoyinte 6,1 % 2023 ;**
- ▶ **Kuguye Jamaane di, a ga teñana 7 % 2024 fallakoyinte 8,7 % 2023 ;**

Kitayifana (t) = Kitayimuma (t) + tononun hirde

Kitayimuma (t) = Kitayun danma - hirdun danma

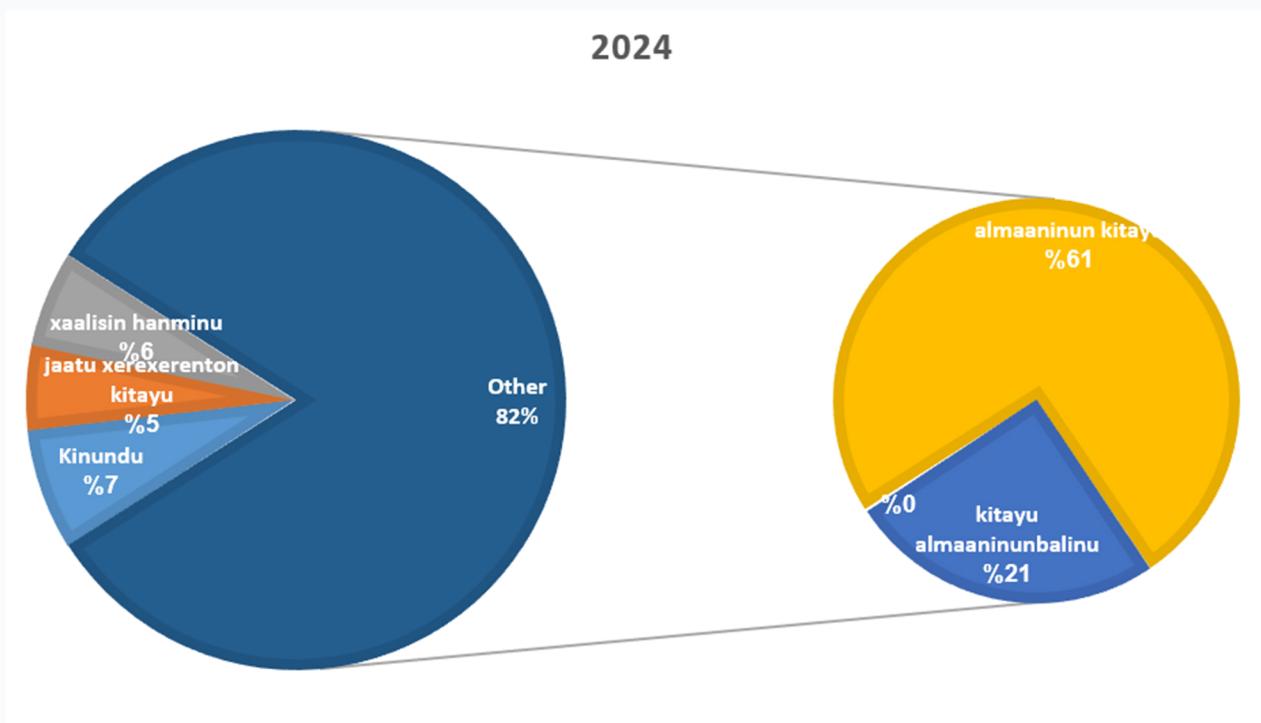

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Dowulan nafan kitefoonun gilli minna ?

almaaninun kitayu = 61%
kitayu almaaninunbalinu = 21%
Kinundu = 7%
jaatu xerexerenton kitayu = 5%
xaalisin hanminu = 6%

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Jaman kitayun munnafene kan moxo?

Tugaadonun do topitandu

Tugaadon wa joofene 24,9 miliyaari Ugiya siine 2024 fo ga kafi ti 2,4 % ti siine 2023

Tugaadonun wa genme 44% hirdunu beenu ga a du do 23% Dowulan nafaxa. I wa ñaana xadi 38 % almaaninun kitayu do 6% renme noxodunke kundu.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Yokkun do gollu

Hirdu, yokkun kaara do gollu nan xawa joofene 12,8 miliyaari siine 2024 ken ga yanqandi ti 1,5 % FALLAKOYINTE siine 2023. Ku hirdu wa genme 23% hirdinu beenu ga a du do 12% dowulan nafaxa. I wa genme xadi 19 % almaaninun kitayu do 3% noxodunke kundu.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Jaman tanbon tononu

Jaman tanbon tononun nan xawa kiñene 3,13 miliyaari ya siine 2024, a ga yanqa ti 3% bakka siine 2023. Tonusun telle sigi 6% katta hirdenu beenu ga a du, do 3% bakka dowulan nafaxa. I wa genme xadi 5% almaaninun kitayu do 1% bakka noxon kitefo kundu.

Sellan tanbon tononun wa sikki 78 % tononun danma.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Saagandu beenu ga a du

Saagandu beenu ga a du nan xawa joofene 15,5% miliyaari siine 2024, i ga da yanqande be ña 12% katta siine 2023. Saagandu beenu ga a du, ni 2% bakka hirdu beenu ga a du do 14% dowulan nafaxa. I wa genme xadi 23% bakka almaaninun kitayu do 4% nxon kitayu kundu

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Jaman tanbon tononu

Jaman tanbon tononun nan xawa kiñene 3,13 miliyaari ya siine 2024, a ga yanqa ti 3% bakka siine 2023, tononun telle sigi 6% katta hirdenu beenu ga a du, do 3% bakka dowulan nafaxa. I wa genme xadi 5% almaaninun kitayu do 1% bakka noxon kitefo kundu.

Sellan tanbon tononun wa sikki 78 % tononun danma.

MORITANI SILAAMIN JAMAANE

Daroye – Aaxaaxu – Kiite

Xaalisin Sandigira

Anniyu xooro kurunbo

Anniyu nafanto wa jopene siine 2024

- Senonden anniye Nuwasooto deben da ;
- Deben dinbayen anniye Nuwasooto – miila 2026 ;
- Domo sikki taganden anniye, baane su xensan ga ni 5 000 m³ ;
- Xotonde anniye do kisinde ga tenana kahayide AEP ti fiinu 2 topitanden kitande ;
- Bangande anniye katta taabalinu kun do kaanadagaye xarannen da ;
- Yokku kitande xaranxooron laboratuwaarinun da ;
- Sigan siginden anniye dingiro kurunbo beenu ga ro SNDE beran di : Chinguity, Echaram, N'Diago do Achémine ;
- Xotonde katta kantexjejinun killen senonde Rooso deben da.

